

EMIGRÁCIA ĽUDSKÝCH ZDROJOV V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY V NADVÄZNOSTI NA UPLATNITEĽNOSŤ ABSOLVENTA NA TRHU PRÁCE

EMIGRATION OF HUMAN RESOURCES IN THE SLOVAK REPUBLIC FOLLOWING EMPLOYABILITY OF GRADUATES ON LABOR MARKET

Patrik Bulko – Júlia Kostrová

Abstract

In recent years, we have met with problems of enforcement of higher education graduates on the labor market quite often. If this problem will be accompanied by an increasing number of HEI graduates, migrating abroad, the country's economy have a serious problem. We know, that HEI graduate (first, second or third degree) is not automatically a human resource with human capital, however, there can be assumption that at the point, when HEI graduate loses motivation for remaining in the country, starts the fight for the values, which could be potentially created by him and they become shortage. The main objective of this thesis is to characterize the interrelationship and the connection between the material and non-material motives of labor emigration in connection with the labor market enforcement. Via statistical data point to trend of emigrations of work force, as well as on immigration of work force on Slovak labor market.

Key words: enforcement of graduates, labor market, emigration of human resources, brain drain

JEL Code: A23, O15

Abstrakt

S aktuálnou problematikou uplatniteľnosti absolventov vysokých škôl na trhu prácu sa v posledných rokoch stretávame s čoraz väčšou pravidelnosťou. Pokiaľ sa k tomuto problému pridruží i stále sa zvyšujúci počet vzdelaných absolventov (predovšetkým vysokých škôl a vysokoškolských inštitúcií univerzitného typu), migrujúcich za prácou do zahraničia, hospodárstvo krajiny začína mať vážny problém. Uvedomujúc si, že absolvent vysokej školy (prvého, druhého či tretieho stupňa) sa automaticky nestáva ľudským zdrojom, disponujúcim

ľudským kapitálom však možno uviesť reálny predpoklad, že v bode, kedy stratí vysokoškolsky vzdelaná osoba motiváciu pre zotrvanie v domovskej krajine, začína boj o hodnoty, ktoré potenciálne môže vytvoriť, a ktoré sa stávajú v krajine pôvodu emigranta nedostatkovými. Hlavným cieľom našej práce je charakterizovať vzájomný vzťah a súvislosti medzi materiálnymi a nemateriálnymi motívmi pracovnej emigrácie v nadväznosti na uplatniteľnosť na trhu práce. Pomocou štatistických údajov poukázať na trend ako emigrácie pracovnej sily do zahraničia, tak i imigrácie pracovníkov na územie Slovenskej republiky.

Kľúčové slová: uplatniteľnosť absolventov, trh práce, emigrácia ľudských zdrojov, brain drain

JEL Code: A23, O15

ÚVOD

Migrácia pracovnej sily, resp. migrácia vo všeobecnosti predstavuje historický i súčasný fenomén ako Európy, tak i celého sveta. Prináša so sebou mnoho pozitív, no taktiež negatív, ktoré si uvedomuje naša populácia intenzívnejšie. S problematikou pracovnej migrácie (špecifická forma migrácie) sa stretáva počas svojho života takmer každý zo subjektov pracovného trhu. Najosobnejšie sa pracovná migrácia dotýka jednoznačne samotných zamestnancov, nakoľko mnoho mladých ľudí po ukončení stredoškolského či vysokoškolského štúdia, bažiacich po zamestnaní nedokáže naplniť svoje očakávania, a tým ani potreby.

V momente, kedy sa nedokáže (pre naše potreby) vysokoškolsky vzdelaná osoba uplatniť na lokálnom trhu práce, utieka sa k emigrácii za prácou. Subjektívne pohnútky každej osoby pre emigráciu sú značne diferencované. (Bulko, 2017). Významný je taktiež prínos z prísťahovalectva pracovnej sily. Predstavuje významný rozvojový potenciál hospodárstva a spoločnosti. (Vojtovic, Tupa, 2016). Práve to je dôvod, prečo sa mnohé krajiny snažia vytvoriť čo najlepšie podmienky pre prácu migrujúcich ľudských zdrojov. V nadväznosti na analýzu hlavných trendov ekonomického vývoja môžeme jednoznačne sledovať vzájomné pôsobenie indikátorov v nadväznosti na migráciu pracovnej sily (Vojtovic, Krajnakova, 2013). Zmiený ekonomický rast a hospodársky vývoj je jedným z najdôležitejších indikátorov pôsobiacich na zlepšovanie životných podmienok (Habanik, 2005). Samotné podmienky pre život bývajú často hlavným determinantom výberu krajiny do ktorej ľudský zdroj emigruje. Dôležitým faktorom bilaterálnej migrácie v Európskej únii je taktiež miera

uznávania odbornej kvalifikácie cieľovej krajiny v inom členskom štáte EÚ (Capuano, Migali, 2017) . Nutné je taktiež dodať, že jednotlivé modely začlenenia pracovnej sily emigrujúcej či imigrujúcej) sa značne líši medzi skupinami pôvodu a jednotlivými generáciami (Gorodzeisky, Semyonov, 2017). S narastajúcim podielom cudzincov v jednotlivých krajinách (nevynímajúc Slovenskú republiku), vzniká potreba vytvárania migračnej resp. imigračnej politiky. (Krbcová, 2016)

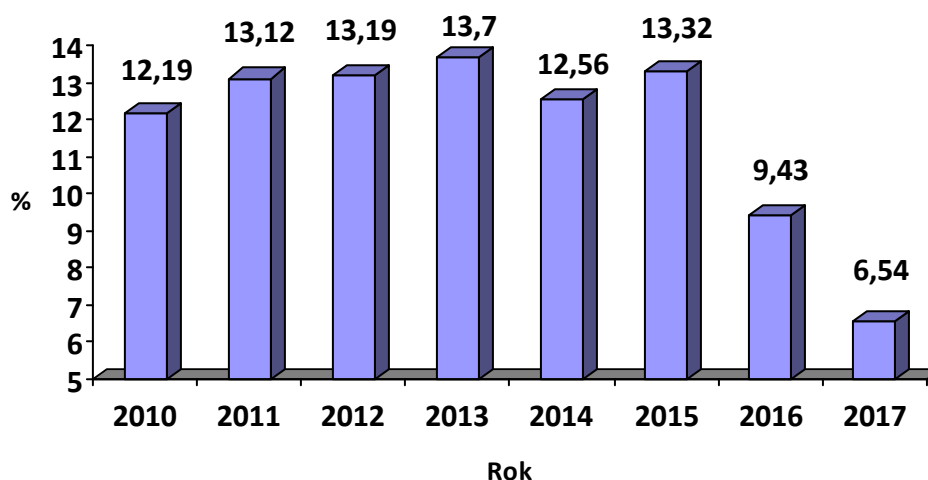
1 Trh práce ako determinant ekonomickej aktivity

Pracovný trh je miesto, resp. priestor, v ktorom dochádza ku vzájomnej interakcii medzi zamestnancami a zamestnávateľmi. Na túto interakciu pôsobia mnohé faktory, predovšetkým tie, ktoré rozhodujú o tom, či ide o dokonalý alebo nedokonalý konkurenčný trh, poprípade, aká je príčina nedokonalkej konkurencie, nakoľko o dokonalom konkurenčnom trhu hovoríme iba v oblasti čisto teoretickej abstrakcie. (Rievajova, 2006)

V súvislosti s trhom práce a samotnou prácou, ako zložkou tohto segmentu môžeme tvrdiť, že práca je najdôležitejším výrobným činiteľom. Práca ako výrobný faktor sa kupuje a predáva na trhu výrobných faktorov, konkrétne na trhu práce. Podstata trhu práce je rovnaká ako ktoréhokoľvek iného trhu, platia tam základné zásady trhového mechanizmu, uplatňuje sa tu pôsobenie dopytu, ponuky a ceny. (Ivanová, 2009)

Slovenská republika ako členský štát Európskej únie vo svojom Národnom pláne reforiem, ktorý naplňa ciele celoeurópskej stratégie Európa 2020, má cieľ dosiahnuť v roku 2020 úroveň zamestnanosti 72%, ktorá bude ďalej udržateľná. (Krajňáková, 2016) Aktuálne sa miera zamestnanosti pohybuje na úrovni 69,8%. V podmienkach Slovenskej republiky však môžeme v súčasnosti sledovať značný pokles miery nezamestnanosti, spôsobený ako rastom HDP (potrebou pracovnej sily), tak i zvyšujúcim sa počtom strategických investícií či zvyšovaním kúpnej sily.

Graf. 1: Miera evidovanej nezamestnanosti v Slovenskej republike vyjadrená v %

Zdroj: vlastné spracovanie podľa www.upsvar.sk

Klesajúca miera evidovanej nezamestnanosti v podmienkach Slovenskej republiky so sebou prináša viacero extrémov. Okrem spomínanej znižujúcej sa miery nezamestnanosti nutno podotknúť, že súčasných 6,54% nezamestnaných osôb by malo pre potreby trhu práce vykazovať určité charakteristické znaky, nakoľko jednotlivé segmenty trhu sa značne diferencujú. Práve dôsledkom tohto faktu možno sledovať stále väčší prílev zahraničnej pracovnej sily na domáci trh (ide predovšetkým o manuálnych pracovníkov, robotníkov). V priebehu niekoľkých rokov sa dramaticky zvýšil počet imigrantov, ktorí prichádzajú na územie Slovenskej republiky za prácou. Sú to predovšetkým občania Európskeho hospodárskeho priestoru resp. občania Európskej únie, ktorí vlastnia identifikačnú kartu, ktorá oprávňuje osobu pre vstup na územie konkrétneho štátu.

Tab. 1: Zamestnávanie imigrantov v SR za mesiace august/ percentuálny podiel z celkového počtu imigrantov v rámci sledovaného obdobia

	Príslušníci tretích krajín s povolením na zamestnanie (PNZ)	Občania EHP/EÚ s identifikačnou kartou (IK)	Občania tretích krajín bez PNZ s IK
August 2017	6286 (14,2%)	26796 (60,7%)	11053 (25,1%)
August 2013	3291 (26,0%)	8384 (66,3%)	965 (7,7%)
August 2010	3105 (17,2%)	13351 (74,2%)	1538 (8,6%)

Zdroj: vlastné spracovanie podľa www.upsvar.sk

Ako možno vidieť v Tab.1, v priebehu siedmich rokov sa extrémne zvýšil počet príslušníkov tretích krajín s povolením na zamestnanie (nárast o 102,45% v porovnaní s rokom 2010), rovnako ako počet imigrantov s identifikačnou kartou (nárast o 100,7% v porovnaní s rokom 2010) či občanov tretích krajín bez povolenia na zamestnania avšak s identifikačnou kartou, kde môžeme sledovať nárast o 618,66% v porovnaní s východiskovým rokom 2010.

Jednotlivé firmy a podniky v stále sa zvyšujúcej miere najímajú lacnú pracovnú silu z východnej Európy. Následkom takéhoto konania (predovšetkým v menej rozvinutých krajinách SR) dochádza paradoxne k emigrácii občanov Slovenskej republiky do zahraničia. Hlavným motívom takto zmýšľajúcich občanov býva najmä túžba finančne zabezpečiť svoje rodiny, resp. zabezpečiť si finančnú autonómiu či istotu práce, ktorá by zodpovedala kritériám žiadateľa.

1.1 Emigrácia ľudských zdrojov (vysokoškolsky vzdelaných osôb)

V podmienkach Slovenskej republiky sa však čoraz častejšie stretávame s nastupujúcim trendom emigrácie vzdelaných osôb (ľudských zdrojov). Študenti, vo viacerých prípadoch čerství absolventi vysokých škôl, ktorí absolvovali vysokoškolské štúdium na území Slovenskej republiky (verejné školstvo je bezplatné) emigrujú za prácou do zahraničia.

V hostiteľských krajinách následne vytvárajú hodnoty pre inú ekonomiku, než je tá domáca. Tento trend je možno sledovať vo vedecko výskumných a špecializovaných odboroch akým je napríklad i zdravotníctvo. V nadväznosti na toto tvrdenie nutno podotknúť, že odchodom resp. emigráciou z domovskej krajiny dochádza k akútnemu nedostatku špecializovaných pracovníkov, ktorí bývajú následne nahrádzaní predovšetkým z krajín východnej Európy.

Tab. 2: Vysokoškolsky vzdelané osoby emigrujúce za prácou zo Slovenskej republiky do zahraničia

Obdobie sledovania	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Početnosť	8 500	11 000	10 700	17 400	16 100	22 400	24 000

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠÚSR

Na základe tabuľky 2 možno jasne uviesť záver, že v posledných troch rokoch (v určitých intenciách už od roku 2010) sa zvyšuje počet vysokoškolsky vzdelaných osôb, vykazujúcich znaky vlastníctva ľudského kapitálu, ktorí emigrujú za prácou do zahraničia. Ide predovšetkým o osoby, ktoré dosiahli druhý stupeň vysokoškolského štúdia. Pre potreby nášho výskumu sa budeme snažiť vytvoriť pomocou vyrovnávania časových radov resp. uvedením koeficientov korelácie a determinácie prognózu vývoja absolventov vysokoškolského štúdia, ktorí budú migrovať za prácou do zahraničia.

Tab. 3: Osoby, ktoré emigrujú do zahraničia za prácou zo Slovenskej republiky/vyrovnávanie časového radu

	Rok	T(x)(poradie/následnosť)	y (osoby v tis.)	T(x)*y	y*y	t*t (x*x)
	2010	1	8,5	8,5	72,25	1
	2011	2	11	22	121,00	4
	2012	3	10,7	32,1	114,49	9
	2013	4	17,4	69,6	302,76	16
	2014	5	16,1	80,5	259,21	25
	2015	6	22,4	134,4	501,76	36
	2016	7	24	168	576,00	49
Spolu		28	110,1	515,1	1947,47	140

Zdroj: vlastné spracovanie

Regresný model má tvar: $y = 5,057 + 2,668t$

Koeficient korelácie:

$$= \frac{\sum x_i y_i - 1/n \sum x_i \sum y_i}{\sqrt{[\sum x_i^2 - 1/n(\sum x_i)^2] * [\sum y_i^2 - 1/n(\sum y_i)^2]}}$$

$$= \frac{\sum 515,1 - 1/7 \sum 28 \sum 110,1}{\sqrt{[\sum 140 - 1/7(\sum 28)^2] * [\sum 1947,47 - 1/7(\sum 110,1)^2]}}$$

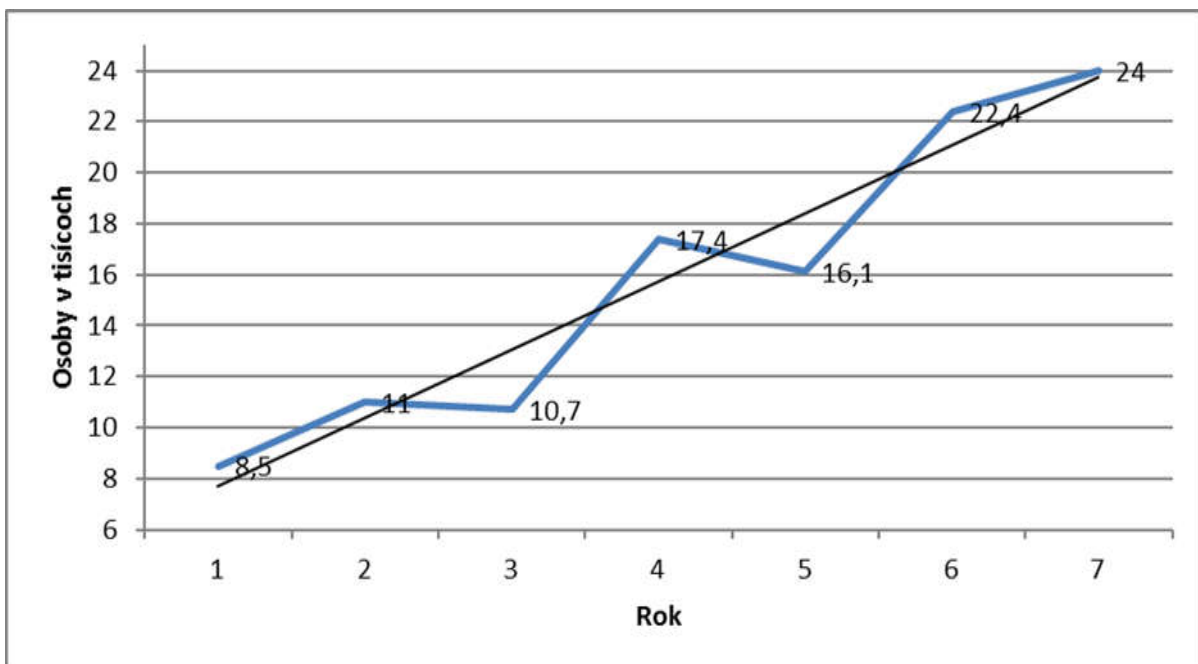
Koeficient korelácie = 0,9611

Koeficient determinácie:

$$R^2 = 0,9237$$

Na základe výpočtov možno tvrdiť, že 92,37% variability pozorovaných hodnôt je možné vysvetliť zvoleným modelom. Pre potvrdenie uvádzame grafické znázornenie:

Graf 2: Koeficient determinácie/ osoby migrujúce za prácou do zahraničia (v tis)

Zdroj: vlastné spracovanie

V nadväznosti na koeficient korelácie a regresie môžeme tvrdiť, že počet absolventov, ktorí vyštudovali na území Slovenskej republiky a následne emigrovali za prácou do zahraničia v posledných rokoch rástol. Na základe zvolených modelov vieme vytvoriť prognózu sledovaného javu i do budúcnosti.

Tab. 4: Počet a vývoj absolventov vysokoškolského štúdia migrujúcich do zahraničia (prognóza do r. 2020)

Rok	2017 (T ⁺⁸)	2018 (T ⁺⁹)	2019 (T ⁺¹⁰)	2020 (T ⁺¹¹)
Vývoj počtu v tis.	26,401	29,069	31,737	34,405

Zdroj: vlastné spracovanie

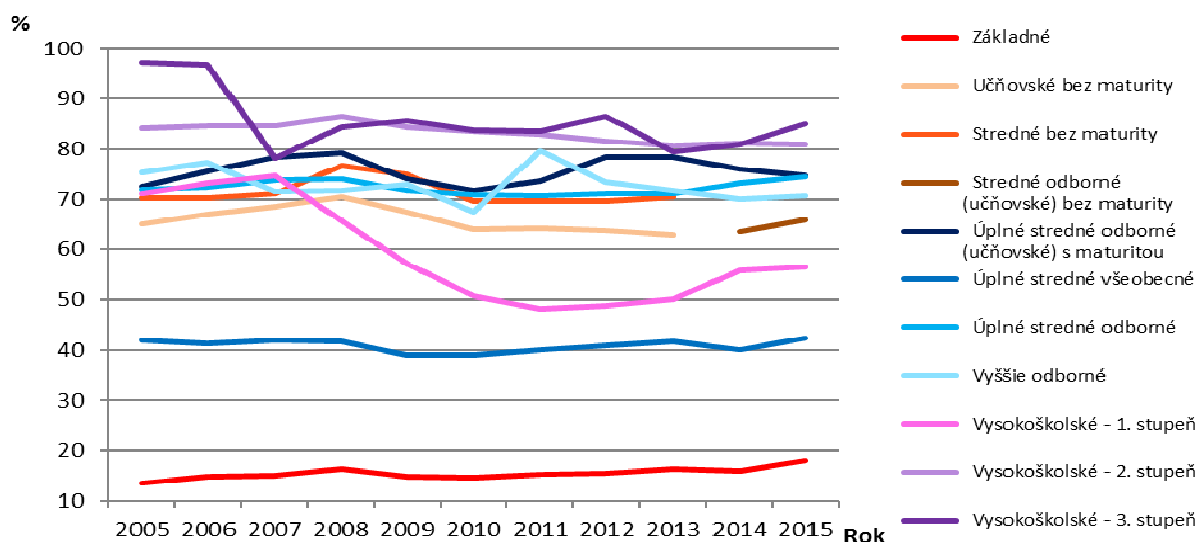
Prognóza vývoja počtu absolventov, ktorí dosiahli vzdelanie na území Slovenskej republiky a následne budú migrovať do zahraničia jednoznačne poukazuje na stále sa zvyšujúci trend tohto javu. V odbornej literatúre sa vyskytuje tento jav pod názvom „brain-drain“, čo znamená únik mozgov. Hospodárstvo krajiny môže byť týmto druhom správania značne ovplyvnené, a to najmä v nadväznosti na budúce smerovanie krajín, ktoré sa musia s únikom mozgov vysporiadať.

1.2 Zamestnanosť absolventov štúdia a ich význam pre národné hospodárstvo

Potenciálni tvorcovia HDP (absolventi štúdia) odchádzajú za hranice krajiny, v ktorej dosiahli svoje vysokoškolské vzdelanie, čo má za následok stagnáciu potenciálne vytvorených hodnôt (inovácií). Tieto hodnoty (ktoré môžu v konečnom dôsledku vytvárať ďalšie hodnoty, resp. nadhodnoty) sa stávajú „nedostatkovými“ v krajine, z ktorej osoba emigruje.

V nadväznosti na uvedené tvrdenia však považujeme za dôležité uviesť taktiež štatistiku, poukazujúcu na mieru zamestnanosti podľa najvyššie dosiahnutého vzdelania v podmienkach Slovenskej republiky.

Obr. 1: Celková miera zamestnanosti podľa dosiahnutého vzdelania v %

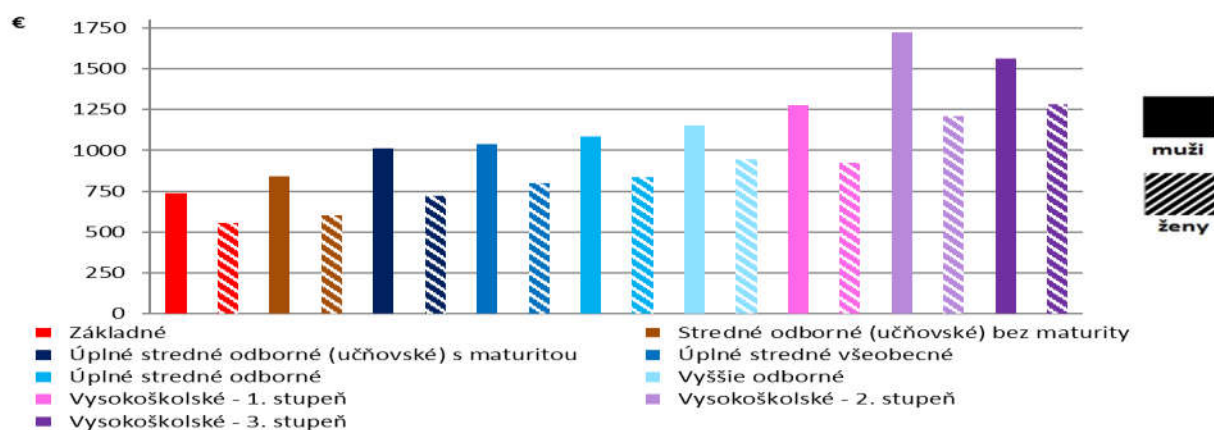
Zdroj: vlastné spracovanie podľa [ŠÚSR](#)

Uverejneným obr. č. 1 môžeme detailne determinovať fakt, že dôležitosť vzdelania (čo najvyššieho stupňa) má priamy súvis s uplatnením sa na trhu práce. Absolventi vysokoškolského štúdia sa dokážu na trhu práce presadiť s nepomerne väčšou úspešnosťou

v porovnaní s absolventmi základného či úplného stredného všeobecného vzdelania. V nadväznosti na toto tvrdenie však dodávame, že uplatniteľnosť vo vyštudovanom odbore doposiaľ nebola na území Slovenskej republiky zisťovaná.

Dôležitým motívom pre pracovnú emigráciu absolventov vysokých škôl (prvého, druhého, no najmä tretieho stupňa) sa stáva primárne výška mzdového či platového ohodnotenia zamestnávateľom.

Obr. 2: Hrubá mzda v národnom hospodárstve podľa úrovne vzdelania a rok 2015

Zdroj: vlastné spracovanie podľa ŠÚSR

Obr. 2 jasne podčiarkuje viaceré tvrdenia. Na jednej strane môžeme jasne deklarovat', že rodová rovnosť v platovom či mzdovom ohodnotení je značne nekonštantná, nakoľko muži zarábajú nepomerne viac ako ženy (v nadväznosti na totožné najvyššie dosiahnuté vzdelanie). Dôležitý je taktiež fakt, poukazujúci na výšku hrubej mzdy v národnom hospodárstve jednotlivých absolventov (diverzifikovaná podľa výšky vzdelania).

Práve tento, systematicky preukázateľný fakt sa podpisuje pod stále sa zvyšujúcu mieru emigrácie vzdelaných osôb do zahraničia. Zásahom štátu do jednotlivých segmentov školstva ale taktiež pracovnej legislatívy, možno predpokladať reálnu nádej na zmenu, resp. zmiernenie tempa, akým dochádza k úbytku ľudských zdrojov (synonymizovaní absolventi vysokoškolského štúdia). V štatistikách jednotlivých krajín zatiaľ nenájdeme výšku mzdy či platu pre vysokoškolsky vzdelané osoby v nadväznosti na porovnateľnosť údajov naprieč krajinami Európy.

Záver

Uplatniteľnosť absolventov vysokoškolského štúdia je dôležitým determinantom smerovania ale najmä napredovania krajiny. Absolvent vysokej školy po nadobudnutí potrebných znalostí v odbore, ktorý niekoľko rokov študoval sa musí v priebehu niekoľkých chvíľ rozhodnúť o svojom ďalšom profesnom smerovaní. Vo väčšine prípadov absolventi prvého stupňa štúdia pokračujú v štúdiu na druhom stupni, po ktorom ukončení sa snažia uplatniť na trhu práce. Záujmom zamestnávateľov by samozrejme malo byť zamestnávanie aktívnych, mladých a v neposlednom rade i vzdelaných osôb, no v podmienkach Slovenskej republiky sa zamestnávatelia častokrát prijímaniu absolventov vyhýbajú. Dôvodov je niekoľko. Vo väčšine prípadov je to chýbajúca prax či prehnané platové a mzdové očakávania od samotných absolventov.

Pokiaľ sa mladý a perspektívny absolvent vysokoškolského štúdia nedokáže v priebehu pár mesiacov zamestnať, nadobudnúť pocit, že niektoré z jeho očakávaní boli naplnené, musí sa utiekať k sekundárnym riešeniam. Väčšine absolventov trvá približne štyri až deväť mesiacov, kým si nájdu prácu¹. Vo väčšine prípadov to býva emigrácia za prácou do zahraničia. V záujme domovskej krajiny by samozrejme mala byť túžba, udržať ľudské zdroje a tvorcov hodnôt na území krajiny, kde dosiahli absolventi svoje vzdelanie, no už spomínané nálady zamestnávateľov, platové a mzdové podmienky, pracovné podmienky a ďalšie determinanty doslova nútia mladých ľudí k emigrácii za prácou. Tieto tvrdenia boli jednoznačne dokázané našim výskumom, v ktorom sme načrtli stále sa zvyšujúci trend emigrácie absolventov do zahraničia. Straty bývajú častokrát vykrývané z imigrácie občanov predovšetkým východných krajín Európy. V nadväznosti na toto tvrdenie je nutné uviesť i absolútnu absenciu potrebných štatistík v oblasti uplatniteľnosti absolventov v odbore, pohnútok, ktoré by motivovali ľudské zdroje k návratu na územie Slovenska ale taktiež úzky dialóg so samotnými študentmi či absolventmi o možnosti legislatívnych zmien v oblasti zamestnávania absolventov.

Problematike uplatniteľnosti absolventov a následnej emigrácie do zahraničia by mala byť venovaná naozaj dôkladná pozornosť, ktorá by minimálna dokázala zastabilizovať počet mladých a inovatívnych absolventov, ktorí by sa namiesto emigrácie do zahraničia dokázali usadiť a profesne pôsobiť na území Slovenskej republiky. Medzi najdrahšie študijné odbory na Slovensku patria odbory veterinárneho lekárstva, umelecké odbory a vďaka kalkuláciám ministerstva, ktoré vyčíslilo náklady na jedného lekára rezidenta na približne 20.000€/rok²

¹ Výskum personálnej spoločnosti Adecco Slovakia (2016)

² Rezidentský program

i odbory farmácie a lekárstva. Prvými úpravami sa zaoberalo už samotné ministerstvo, ktoré sa snaží programom rezident udržať vysokokvalifikovaných lekárov na území Slovenskej republiky. Podobne sme mohli sledovať i iniciatívu zainteresovaných osôb, ktoré sa snažia pritiahnuť emigrujúce kapacity v oblasti vedy a výskumu späť na Slovensko pod zámienkou finančného grantu až do výšky 50.000³. Tieto opatrenia však nedokážu systematicky zabrániť pocitu väčšiny, že kvalifikovaná a ľudským kapitálom disponujúca vrstva obyvateľov a najmä občanov Slovenskej republiky častokrát vyhľadáva sekundárne riešenia svojej profesnej kariéry.

Literatúra

Capuano, S., Migali, S. (2017). The migration of professionals within the EU: Any barriers left?. In: REVIEW OF INTERNATIONAL ECONOMICS. : Sep, Vol. 25, Iss. 4, p. 760-773. ISSN 0965-7576

Gorodzeisky, A., Semyionov, M. (2017). Labor force participation, unemployment and occupational attainment among immigrants in West European countries. In: PLOS ONE.: May 5, Vol. 12, Iss. 5. ISSN 1932-6203

Grantový program – Návrat domov [online]. (2015). [cit. 2017-10-13]. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/grantovy-program-%E2%80%93-navrat-domov/>

Habanik, J. (2005). Potential opportunities of the economy and utilization of labour. In: Proceedings of the 5th International Conference on Economic Policy in the New EU Member Countries.: Sep 22-23, p. 170-177. Ostrava, CZECH REPUBLIC. ISBN 978-80-248-0943-4

Ivanová, E. (2009). Ekonomická teória. Vydavateľstvo: Fakulta sociálno-ekonomických vzťahov Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne. 368 s. ISBN 978-80-8075-421-1

Krajňáková, E. (2016). Starnutie pracovnej sily a jej zamestnávanie. In: Conference Proceedings RELIK 2016 : Reprodukce lidského kapitálu – vzájemné vazby a souvislosti.: Nov 10-11, p.293-306. Praha, ČESKÁ REPUBLIKA. ISBN 978-80-245-2166-4

Krbcová, D. (2016). Migrační politiky. In: Conference Proceedings RELIK 2016 Reprodukce lidského kapitálu – vzájemné vazby a souvislosti.: Nov 10-11, p.307-314. Praha, ČESKÁ REPUBLIKA. ISBN 978-80-245-2166-4

³ Grantový program – Návrat domov (2015-2018)

Rezidentský program [online]. (2017). [cit. 2017-10-13]. Dostupné z: <http://www.health.gov.sk/?rezidenti>

Rievajová, E. (2006). Teória a politika zamestnanosti. Vydavateľstvo: EKONÓM. 286 s. ISBN 80-225-2263-5

Vojtovic, S., Krajnakova, E. (2013). Trends in Economic Growth and Unemployment in Slovakia. In: Advances in Intelligent Systems Research : International Conference on Education, Management and Social Science (ICEMSS):. Aug 22-23, p.188-191. Tianjin, PEOPLES R CHINA. ISBN 978-90-78677-80-2

Vojtovic, S., Tupa, M. (2016). Evaluation of economic benefits from migrated labour force. In: International Multidisciplinary Scientific Conferences on Social Sciences and Arts : 3rd International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts, SGEM 2016: Aug 24-30, p.229-236. Albena, BULGARIA. ISBN 978-619-7105-76-6

Kontakt

Patrik Bulko

Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne

Študentská 3, 911 50 Trenčín

patrik.bulko@tnuni.sk

Júlia Kostrová

Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne

Študentská 3, 911 50 Trenčín

julia.kostrova@tnuni.sk